XORIJIY TILNI O‘RGANISHDA MADANIYATNING TA’SIRI

Shodmonova Dildora Davronovna
Guliston davlat universiteti talabasi
e-mail: shodmonovadildora98@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada xorijiy tilni o‘rganish jarayonida madaniyatning o‘rni va ahamiyati tahlil qilingan. Til va madaniyat o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlik, shuningdek, o‘qitish jarayonida madaniy komponentni samarali kiritishning usullari ko‘rsatib o‘tilgan. Madaniyatlararo kompetensiyani shakllantirishda kommunikativ va interaktiv yondashuvlarning o‘rni, hamda xalqaro ta’lim tizimida madaniyatning integratsiyasi muhokama qilingan.

Kalit so`zlar: Til va madaniyat, madaniyatlararo kompetensiya, kommunikativ yondashuv, lingvomadaniyat, xalqaro muloqot, global madaniyat, til ta’limi.

Abstract: This article analyzes the role and importance of culture in the process of foreign language learning. It highlights the inseparable connection between language and culture, as well as effective methods for integrating cultural components into the teaching process. The paper also discusses the role of communicative and interactive approaches in developing intercultural competence and the integration of culture within the international education system.

Keywords: language and culture, intercultural competence, communicative approach, linguoculture, international communication, global culture, language education.

Аннотация: В данной статье анализируются роль и значение культуры в процессе изучения иностранного языка. Отмечается неразрывная связь между языком и культурой, а также представлены эффективные методы интеграции культурного компонента в процесс обучения. Обсуждается роль коммуникативного и интерактивного подходов в формировании межкультурной компетенции, а также интеграция культуры в международную систему образования.

Ключевые слова: язык и культура, межкультурная компетенция, коммуникативный подход, лингвокультура, международное общение, глобальная культура, языковое образование.

Til xalqning madaniy merosini saqlovchi va uni ifodalovchi asosiy vositadir. E. Sapir va B. Uorf nazariyasiga ko‘ra, til inson tafakkurini shakllantiradi va madaniyatni ifodalashda asosiy omil hisoblanadi [1]. Masalan, ingliz tilidagi “time is money” iborasi ingliz xalqining vaqtni qadrlash madaniyatini, yapon tilidagi “wa” tushunchasi esa uyg‘unlik va hurmat qadriyatini bildiradi [5]. Kramsch ta’kidlaganidek, madaniyat tildan ajralgan holda o‘qitilsa, o‘rganilayotgan til sun’iy mazmun kasb etadi [5].

Madaniyatlararo kompetensiya - bu shaxsning turli madaniyat vakillari bilan to‘g‘ri va samarali muloqot qila olish qobiliyatidir. Byram [2] bu kompetensiyani “xalqaro muloqotda tushunish va hurmat bilan yondashish qobiliyati” deb ta’riflaydi. Brooks [1] fikricha, madaniyatni o‘qitish til o‘rganishning asosiy maqsadlaridan biri bo‘lishi kerak.

Til o‘qituvchilari madaniyat elementlarini o‘quv jarayoniga quyidagi yo‘llar bilan integratsiya qilishi mumkin:

1. Autentik materiallardan foydalanish (filmlar, qo‘shiqlar, seriallar, reklama roliklari) [7].
2. Rol o‘yinlari va simulyatsiyalar orqali real muloqot ko‘nikmasini shakllantirish [4].
3. Madaniy loyiha ishlari va taqdimotlar [6].
4. Virtual muloqot platformalaridan foydalanish (eTwinning, Zoom) [3].

4. Global ta’lim tizimida madaniyatning o‘rni

Zamonaviy global ta’limda tilni o‘rgatish jarayoni “language and culture integration” modeliga asoslanadi. CEFR (Common European Framework of Reference) standartlariga ko‘ra, chet tili o‘qitishda madaniyatlararo kompetensiya muhim mezon sifatida belgilangan [3].

5. O‘qituvchining roli va mas’uliyati

Chet tili o‘qituvchisi madaniyatlararo tafakkurni shakllantiruvchi asosiy shaxsdir. Harmer [4] fikricha, zamonaviy o‘qituvchi darsni “til + madaniyat” integratsiyasi asosida olib borishi kerak. O‘qituvchi o‘quvchilarni stereotiplardan xoli bo‘lishga, turli madaniy tafovutlarni hurmat qilishga o‘rgatishi zarur.

Xulosa qilib aytganda, xorijiy tilni o‘rganishda madaniyatning ta’siri juda katta ahamiyat kasb etadi. Tilni bilish - bu xalqning madaniyatini anglash demakdir. Shuning uchun chet tili ta’limida madaniyat komponentini o‘qitish jarayoniga to‘liq integratsiya qilish zarur. Madaniyatlararo yondashuv orqali o‘quvchilar nafaqat lingvistik, balki ijtimoiy va madaniy jihatdan ham yetuk shaxsga aylanadi. Bu esa ularni global fuqarolik ruhida tarbiyalash, madaniyatlar o‘rtasida muloqot o‘rnatish va bag‘rikenglikni kuchaytirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Brooks, N. Til va madaniyat. – Boston: Heinle, 2011. – 189 b.
2. Byram, M. Madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyani o‘qitish va baholash. – Bristol: Multilingual Matters, 2020. – 256 b.
3. CEFR. Chet tillar uchun Yevropa umumiy tavsif tizimi: O‘qitish, o‘rganish, baholash. – Strasburg: Yevropa Kengashi nashriyoti, 2020. – 312 b.
4. Harmer, J. Ingliz tilini o‘qitish amaliyoti. – London: Pearson Education, 2015. – 390 b.
5. Kramsch, K. Til va madaniyat. – Oksford: Oxford University Press, 2013. – 212 b.
6. Sapir, E., Whorf, B. Til, tafakkur va haqiqat. – Boston: MIT Press, 1956. – 284 b.
7. Tomalin, B., Stempleski, S. Madaniy ong. – Oksford: Oxford University Press, 1993. – 176 b.